

Digitale inspraakreactie

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
Minister F.M. Wiersma
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Datum
7 november 2025

Ons kenmerk
PBM2025-1

Contactpersoon
S.J. Visser
(06) 2120 6760
svisser@brabant.nl

Bijlage(n)
-

Onderwerp:

Inspraakreactie Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas (RBO Maas) - 'Aanpassing van de stikstofgebruiksnormen en de aanwijzing van de aandachtsgebieden stikstof'

Geachte mevrouw Wiersma,

Hierbij bieden wij onze inspraakreactie aan op de ter consultatie voorgelegde stikstofgebruiksnormen en aandachtsgebieden stikstof in het kader van het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (8e APN). Wij lezen in uw voorstellen een aantal positieve punten en maken ons tegelijkertijd grote zorgen over de totstandkoming van uw voorstel.

1. Algemeen beeld

Als RBO Maas benadrukken wij dat de koppeling van aandachtsgebieden aan gebied specifieke maatregelen, mits zorgvuldig onderbouwd, een positieve bijdrage kan leveren aan het behalen van de doelen van de Nitraatrichtlijn en Kaderrichtlijn Water (KRW). Tegelijkertijd constateren wij de voorgestelde aanwijzingen en normen niet aansluiten op de regionale kennis, monitoringdata en gebiedsgerichte analyses van waterbeheerders. Dit leidt tot onjuiste of onvoldoende onderbouwde aanwijzingen van aandachtsgebieden, wat het draagvlak in de regio verder onder druk zet.

Wij verzoeken u nadrukkelijk om bij de voorbereiding van het 9e Actieprogramma en de aanwijzing van fosfor-aandachtsgebieden per 2027 de samenwerking met provincies, waterschappen, RWS, drinkwaterbedrijven en landbouwsector structureel te versterken. Dit vergroot de effectiviteit, uitvoerbaarheid en het maatschappelijk draagvlak van de maatregelen.

2. Proces en planning

De consultatietermijn van drie weken (waarvan een groot deel in het herfstreces) is onvoldoende om een zorgvuldig inhoudelijk oordeel te vormen. Wij verzoeken u dan ook nadrukkelijk om, volgens de Algemene wet bestuursrecht, de gebruikelijke reactietermijn van twee maanden te hanteren en om de decentrale overheden veel eerder in het proces te betrekken. Daarnaast stellen wij vast dat het proces rond het 8e APN uiteindelijk onder grote tijdsdruk tot stand is gekomen, terwijl het tijdspad ernaartoe tevoren grotendeels voorspelbaar was. Wij vragen u daarom om bij de voorbereiding van het 9e APN vroegtijdig en planmatig te starten, met structurele betrokkenheid van regionale partners en kennisinstellingen. Dit voorkomt herhaling van tijdsdruk en versnippering en biedt ruimte voor een gezamenlijke, inhoudelijk zorgvuldige en door alle betrokkenen gedragen aanpak.

Daarnaast vragen wij u om, in het kader van transparante communicatie, zelf de dialoog in de regio aan te gaan met belanghebbenden over de gemaakte keuzes. Dat vergroot het begrip voor uw beleid en helpt onnodige spanningen tussen alle betrokken overheden en agrarische ondernemers te voorkomen.

3. Aanwijzing van aandachtsgebieden

Wij begrijpen uit de stukken dat:

- de aanwijzing van aandachtsgebieden in het zuidelijk zand- en lössgebied niet leidt tot extra kortingen bovenop de voor dit gebied al voorgestelde stikstofgebruiksnormen;
- de aanwijzing in de Brabantse kleigebieden grotendeels overeenkomt met de bestaande NV-gebieden.

Mocht dit niet juist zijn, dan ontvangen wij hierover graag verduidelijking.

Wij hebben daarnaast inhoudelijke zorgen over de gehanteerde criteria:

- De ruimtelijke schaal van de analyses is te grof; opschaling naar enkele afstroomgebieden doet geen recht aan lokale verschillen.
- De buitenlandse belasting (instroom vanuit België en Duitsland) lijkt in de analyse buiten beschouwing te zijn gelaten, terwijl dit in het Maasstroomgebied substantieel kan zijn.
- Bij bestuderen van de pdf-kaarten blijkt dat voor de aanwijzing van de aandachtsgebieden stikstof de oude indeling is gebruikt voor afwateringsgebieden (de indeling gebruikt bij de vorige aanwijzing). Voor de landelijke bronnenanalyse is een nieuwe indeling voor afwateringsgebieden gebruikt (betere begrenzing van afwateringsgebieden). Deze is bepaald in afstemming met de waterschappen. Het lijkt ons logisch dat voor de aanwijzing van de aandachtsgebieden eveneens deze geactualiseerde indeling gebruikt wordt.

Wij waarderen het dat de aanwijzing van fosfor-aandachtsgebieden pas per 1 januari 2027 plaatsvindt. Dat biedt de mogelijkheid om de onderbouwing beter af te stemmen met regionale kennis en data. Ook vinden wij het positief dat de eerdere korting op stikstofgebruiksnormen voor enkel op fosfor aangewezen gebieden vervalt; dat draagt bij aan uitlegbaarheid en vertrouwen bij agrariërs.

Wij verzoeken u om de aanwijzing van stikstof-aandachtsgebieden per 1 januari 2027 te herzien, op basis van de actualisatie van de KRW-doelen (voorjaar 2026) en de regionale analyses die nu in voorbereiding zijn in het kader van SGBP4. Dat maakt een meer doelgerichte, proportionele en uitlegbare toewijzing mogelijk.

4. Aanpassing van stikstofgebruiksnormen

Wij begrijpen dat de voorgestelde stikstofgebruiksnormen voor de lössgebieden overeenkomen met de eerder vastgestelde normen inclusief de toen al meegenomen 20%-korting na afloop van de derogatie. Voor de Zuidelijke zandgronden zien we voor de niet-uitspoelingsgevoelige gewassen, en grasland globaal hetzelfde beeld of zelfs een versoepeling. Voor een aantal gewassen zien we graag onderbouwd worden waarom deze als uitspoelingsgevoelig worden beschouwd. Daarnaast is in deze groep de verlaging van de gebruiksnorm soms dusdanig dat teelt veelal niet meer rendabel is. Graag ook hiervoor een nadere toelichting.

De huidige set maatregelen binnen het 8e APN levert naar ons oordeel onvoldoende bijdrage aan het behalen van de KRW- en Nitraatrichtlijndoelen. Zowel onze eerdere inspraakreactie als het advies van de Commissie m.e.r. wijzen op dit punt. Zonder aanvullende, onderbouwde maatregelen zal dit leiden tot juridische en economische risico's voor overheden en agrarische ondernemers.

Wij steunen daarom het principe van gebiedsgerichte maatregelen, maar benadrukken dat deze alleen effectief zijn als zij gebaseerd zijn op een juiste gebiedsafbakening, feitelijke belastinganalyses, en een duidelijke koppeling met het SGBP4-maatregelenpakket. Dit vereist ook heldere afspraken tussen Rijk, regio en landbouwsector over verantwoordelijkheden, taakverdeling en financiering om de restopgave voor nutriënten op te lossen. Een strategie voor de langere termijn is hierbij noodzakelijk, maar die ontbreekt momenteel.

Wij vragen u om op korte termijn duidelijkheid te geven over:

- het volledige maatregelenpakket dat vanuit het landbouwdomein bijdraagt aan de KRW-doelrealisatie voor nutriënten;
- de afspraken over uitvoering en financiering tussen Rijk, provincies en waterschappen;

- en de wijze waarop dit wordt opgenomen in het ontwerp-SGBP4 (2027–2033).

5. Groeipad doelsturing beter uitwerken en met de sector spoedig invoeren

Wij ondersteunen nadrukkelijk de parallelle ontwikkeling van doelsturing en zien graag een concreet plan van aanpak voor spoedige invoering hiervan. We vragen de minister van LNV ook om de verschillende regionale initiatieven in het Maasstroomgebied beleidsmatig en/of financieel te ondersteunen c.q. er een vervolg aan te geven.

De maatwerkaanpak daagt ondernemers uit om eigen keuzes te maken en verantwoordelijkheid te nemen voor het behalen van de doelen. Inspirerende voorbeelden zijn beschikbaar uit België en Duitsland, die laten zien dat deze aanpak in de praktijk werkt. Het is van groot belang dat dit uitgangspunt daadwerkelijk uitgroeit tot een volwaardig alternatief voor generiek beleid. Dat vraagt om juridische zekerheid, betrouwbare indicatoren, eenduidige monitoring en duidelijke uitzonderingsmogelijkheden. Ook dienen er duidelijke normen gesteld te worden, want zonder normering is doelsturing onuitvoerbaar.

Goed voorbeeld hiervan zijn de gerealiseerde resultaten vanuit het project *Duurzaam Schoon Grondwater*, dat in 1997 op initiatief van WML en de Provincie Limburg in de Löss kalksteen in Zuid-Limburg is gestart. Uit de jaarlijkse monitoring blijkt dat -onder de deelnemers- de nitraatuitspoeling in Löss kalksteen inmiddels binnen de norm ligt. Voor de transitie naar een grondwatervriendelijke landbouw is het belangrijk de landbouwers gemotiveerd te houden en aandacht te houden voor de al bereikte resultaten.

6. Slotopmerking

Als regionale partners willen wij onze kennis, data en praktijkervaring graag actief inbrengen bij de verdere uitwerking van uw beleid. Vroegtijdige en structurele samenwerking van alle betrokkenen draagt aan haalbare, uitlegbare en effectieve maatregelen voor schoon en voldoende water in het Maasstroomgebied.

Hoogachtend,

Namens de voorzitter en vicevoorzitter van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas (RBO Maas)

Gedeputeerde M.L.M. Theuns (Provincie Limburg) & Dijkgraaf M.J.J. Jacobs (Waterschap Aa en Maas)